

Bankový dohľad

3. Bankový dohľad

3.1. Vývoj bankového sektora

Pozitívna tendencia vývoja slovenského bankového sektora pokračovala aj v roku 2004. Počas celého roka, no najmä v poslednom štvrtroku sa naplno prejavil nastúpený trend výkonu rizikovo orientovaného dohľadu. Úsek bankového dohľadu sa okrem vydávania metodických usmernení zamerával na implementáciu pravidiel súvisiacich s doplňujúcim dohľadom nad finančnými konglomerátmi, ako aj na prípravu právneho rámca integrovaného dohľadu nad finančným trhom.

V súvislosti s výkonom dohľadov na mieste možno v porovnaní s minulými rokmi vo všeobecnosti konštatovať zlepšenie v zmysle zníženia počtu aj závažnosti zistení vyplývajúcich z dohľadov v bankách. Táto skutočnosť súvisí s novou stratégiou bankového dohľadu zameranou na zintenzívnenie a zvýšenie frekvencie dohľadov na mieste, ktorá pozitívne ovplyvňuje snahu bánk o zlepšenie a kvalitatívny rast.

V slovenskom bankovom sektore pôsobilo k 31. decembru 2004 osemnásť bánk, tri pobočky zahraničných bánk, štyridsaťosem subjektov voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby a sedem zastúpení zahraničných bánk. Z uvedených osemnástich bánk sú tri stavebné sporiteľne: ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s., Prvá stavebná sporiteľňa, a. s. a Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s. Povolenie na vykonávanie hypotekárnych obchodov malo k 31. decembru 2004 udelených deväť bánk a jedna pobočka zahraničnej banky (HVB Bank Slovakia, a. s., Dexia banka Slovensko, a. s., ISTROBANKA, a. s., ĽUDOVÁ BANKA, a. s., OTP Banka Slovensko, a. s., Slovenská sporiteľňa, a. s., Tatra banka, a. s., UniBanka, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s. a Československá obchodní banka, a. s., pobočka zahraničnej banky v SR).

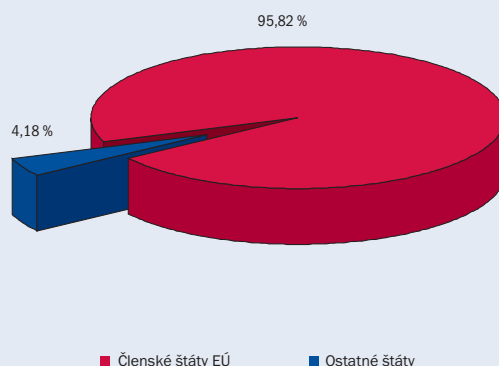
Objem upísaného základného imania bánk (bez Národnej banky Slovenska) sa v porovnaní s objemom k 31. decembru 2003 zvýšil o 1,0 mld. Sk, zo 40,4 mld. Sk na 41,4 mld. Sk. Vývoj základného imania ovplyvnilo upísanie nových akcií v Poštovej banke, a. s. a v ISTROBANKE, a. s.

Finančné zdroje poskytnuté zahraničnými bankami svojim pobočkám sa nezmenili a k 31. decembru 2004 predstavovali 2,8 mld. Sk.

Podiel zahraničných investorov na celkovom upísanom základnom imaní bánk a finančných zdrojoch poskytnutých zahraničnými bankami svojim pobočkám sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil z 88,9 % (k 31. decembru 2003) na 89,6 % (k 31. decembru 2004). Zvýšenie bolo ovplyvnené vstupom zahraničného investora do Banky Slovakia, a. s., zvýšením podielu zahraničných investorov na základnom imaní v ISTROBANKE, a. s., ĽUDOVEJ BANKE, a. s., Slovenskej sporiteľni, a. s., Tatra banke, a. s., Wüstenrot stavebnej sporiteľni, a. s. a UniBanke, a. s. Ďalej bol uvedený podiel ovplyvnený znížením základného imania Tatra banky, a. s. a zvýšením základného imania Poštovej banky, a. s. domácim investorom.

Dňa 13. februára 2004 udelila Národná banka Slovenska predchádzajúci súhlas spoločnosti Istrokapitál, a. s., Bratislava na prekročenie podielu na základnom imaní a hlasovacích právach Poštovej banky, a. s. vo výške 50 % v súvislosti so zvýšením základného imania banky uvedenou spoločnosťou.

Graf 32 Podiel zahraničných investorov na základnom imaní bánk a finančných zdrojoch podľa krajiny pôvodu

Zdroj: NBS.

Ostatné štáty: USA, Švajčiarsko a Kanada. Podiel členských štátov EÚ sa v roku 2004 v porovnaní s rokom 2003 zvýšil o 14,43 %. Toto zvýšenie spôsobilo najmä preradenie dvoch štátov, Českej republiky a Maďarska, do tejto skupiny po ich vstupe do Európskej únie. V súčasnosti do skupiny členské štáty EÚ sú zaradené: Česká republika (8,79 %), Francúzsko (1,39 %), Holandsko (1,55 %), Maďarsko (5,05 %), Nemecko (2,17 %), Rakúsko (36,07 %), Taliansko (4,82 %), Spojené kráľovstvo (4,40 %) a Luxembursko (31,58 %).

Národná banka Slovenska udelila 15. marca 2004 predchádzajúci súhlas Fondu národného majetku SR na nadobudnutie podielu na základnom imaní a hlasovacích právach Slovenskej sporiteľne, a. s., vo vlastníctve Ministerstva financií SR, vo výške 10 %. Tento podiel bol (podľa výpisu z Centrálného depozitára cenných papierov k 30. aprílu 2004) prevedený na ERSTE BANK DER OESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG, Viedeň, ktorej celkový podiel na základnom imaní Slovenskej sporiteľne, a. s. predstavoval 80,01 %.

Dňa 23. apríla 2004 nadobudlo účinnosť rozhodnutie Národnej banky Slovenska, ktorým bolo odobraté povolenie pôsobiť ako banka DEVÍN BANKE, a. s.

V roku 2004 došlo k zmene obchodného mena Stavebnej sporiteľne VÜB-Wüstenrot, a. s. na Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s. a CREDIT LYONNAIS BANK SLOVAKIA, a. s. na CALYON BANK SLOVAKIA a. s.

Rozhodnutím Národnej banky Slovenska z 3. decembra 2004 bol Poštovej banke, a. s. udelený predchádzajúci súhlas na zmenu jej sídla z Gorkého ulice na Prievozsú ulicu v Bratislave. K 31. januáru 2005 banka zaslala výpis z obchodného registra preukazujúci vykonanie zápisu o uvedenej zmene.

Dňa 5. februára 2004 zaregistrovala Národná banka Slovenska ABN AMRO Bank N. V., Amsterdam, AG, zastúpenie zahraničnej banky so sídlom v Bratislave. Na základe vlastnej žiadosti COMMERZBANK Aktiengesellschaft, Frankfurt nad Mohanom zo dňa 27. februára 2004 zrušila Národná banka Slovenska registráciu zastúpenia uvedenej banky. Na základe vlastnej žiadosti Dresdner Bank AG, Frankfurt nad Mohanom zo dňa 14. mája 2004 zrušila Národná banka Slovenska registráciu zastúpenia uvedenej banky. K 31. decembru 2004 bolo v Slovenskej republike sedem zastúpení zahraničných bánk.

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie nadobudli účinnosť ustanovenia § 11 až 20 zákona o bankách, na základe ktorých môžu úverové inštitúcie so sídlom v Európskom hospodárskom priestore (okrem všetkých štátov EÚ aj Nórsko, Lichtenštajnsko a Island) vykonávať bankové činnosti na území Slovenskej republiky bez bankového povolenia udeleného Národnou bankou Slovenska, ak im takéto bankové povolenie bolo udelené v domovskej krajine (princíp jedného bankového povolenia). Princíp jedného bankového povolenia platí na všetky bankové činnosti, ktoré sú vymenované v zákone o bankách okrem činností:

- poskytovanie hypotekárnych úverov podľa § 67 ods. 1 zákona o bankách a
- výkon funkcie depozitára podľa zákona o kolektívnom investovaní.

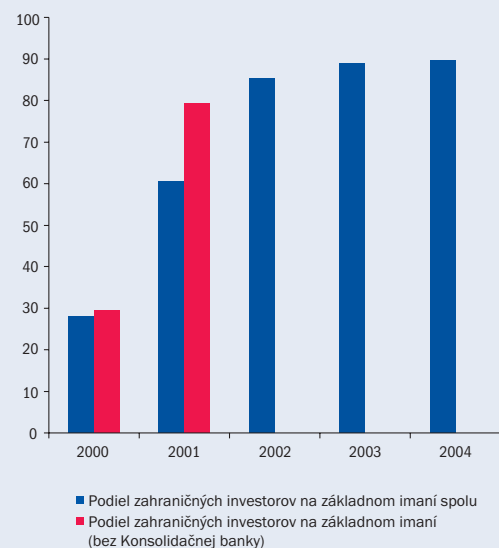
Na tieto činnosti sú stále potrebné povolenia udelené Národnou bankou Slovenska.

ING Bank N. V. Amsterdam sa rozhodla, že bude vykonávať na území SR po 1. máji 2004 bankové činnosti na základe bankového povolenia udeleného banke v Holandskom kráľovstve. V súvislosti s uvedenými skutočnosťami ING Bank N. V. Amsterdam dňa 9. augusta 2004 vrátila bankové povolenie vydané Národnou bankou Slovenska a zároveň v ten istý deň nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie Národnej banky Slovenska, ktorým bolo opätovne udelené banke bankové povolenie na vykonávanie funkcie depozitára prostredníctvom jej organizačnej zložky – pobočky zahraničnej banky. Od 9. augusta 2004 pôsobí ING Bank, a. s., Bratislava, pobočka zahraničnej banky na území SR na základe jedného bankového povolenia, t. j. je dohliadaná a regulovaná holandským dohliadacím orgánom domovskej krajiny, v tomto prípade De Nederlandsche Bank.

Rovnako COMMERZBANK Aktiengesellschaft, Frankfurt nad Mohanom vrátila bankové povolenie k 23. augustu 2004 a počnúc týmto dňom pôsobí pobočka tejto zahraničnej banky na území SR takisto na základe jedného bankového povolenia, t. j. je dohliadaná a regulovaná nemeckým dohliadacím orgánom domovskej krajiny, v tomto prípade Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht.

Obe pobočky sú povinné aj naďalej poskytovať pravidelné informácie o svojej činnosti Národnej banke Slovenska a zároveň Národná banka Slovenska vykonáva dohľad nad likviditou pobočiek, avšak pokuty, nápravné opatrenia a dohliadky na mieste, súvisiace

Graf 33 Podiel zahraničných investorov na základnom imaní a finančných zdrojoch (%)

Zdroj: NBS.

Tabuľka 37 Zahraničné banky v SR

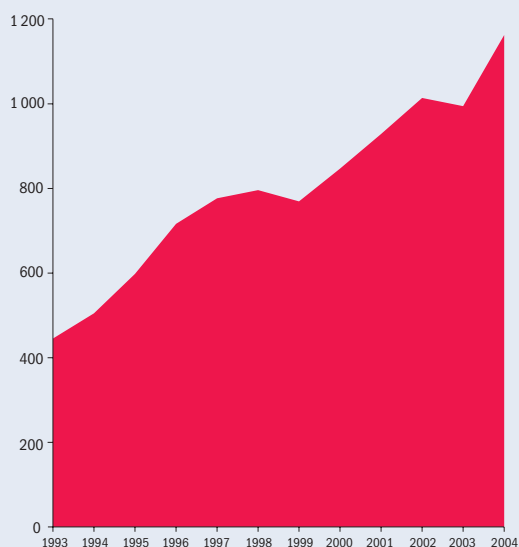
Členský štát EÚ	Počet zahraničných bánk
Dánsko	1
Francúzsko	2
Holandsko	2
Írsko	3
Luxembursko	1
Maďarsko	2
Nemecko	9
Rakúsko	9
Spojené kráľovstvo	18
Taliansko	1

Zdroj: NBS.

s obozretným podnikaním pobočiek, sú oprávnené udeľovať a vykonávať uvedené zahraničné dohliadacie orgány, v niektorých prípadoch aj v spolupráci a súčinnosti s Národnou bankou Slovenska.

Na základe zaslaných notifikácií zahraničných dohliadacích orgánov v zmysle § 11 ods. 2 zákona o bankách a článku 21 ods. 2 smernice 2000/12/EC o zakladaní a podnikaní úverových inštitúcií o zámere zahraničnej banky vykonávať, resp. poskytovať bankové činnosti, ktoré sú uvedené v prílohe 1 smernice, zaregistroval úsek bankového dohľadu k 31. decembru 2004 štyridsaťosem subjektov, resp. zahraničných bánk voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby (tabuľka 37 – rozdelenie zahraničných bánk v SR podľa štátov).

Graf 34 Vývoj bilančnej sumy bankového sektora SR (k 31. decembru) (mld. Sk)

Zdroj: NBS.

3.2. Hospodárske výsledky bankového sektora

Bilančná suma (úhrn aktív v čistej hodnote) za dvadsaťjeden bánk bankového sektora SR vzrástla ku koncu roka 2004 v porovnaní s koncom roka 2003 o 177,5 mld. Sk (o 18,0 %) na 1 162,9 mld. Sk.

Vývoj bilančnej sumy bankového sektora bol ovplyvnený tak nárastom sekundárnych (86,8 mld. Sk), ako aj primárnych zdrojov (83,1 mld. Sk). Objem neanonymných vkladov vzrástol o 17,5 mld. Sk (o 4,3 %) na 423,3 mld. Sk.

Vykazovaný objem výnosových aktív bankového sektora oproti koncu roka 2003 vzrástol o 182,4 mld. Sk na 1 091,0 mld. Sk. Podiel výnosových aktív na aktívach spolu mal v priebehu roka 2004 takisto rastúci trend a k 31. decembru 2004 dosiahol 93,8 %, čo je o 1,6 % viac ako ku koncu roka 2003.

Celkové pohľadávky z úverov vykazované bankami ku koncu roka 2004 predstavovali objem 442,4 mld. Sk. Klasifikované úverové pohľadávky klesli o 4,2 mld. Sk na 31,7 mld. Sk, t. j. o 11,6 %. Banky k nim vytvorili 25,5 mld. Sk opravných položiek. Krytie klasifikovaných pohľadávok vytvorenými opravnými položkami ku koncu roka 2004 dosiahlo 80,4 %. Podiel klasifikovaných pohľadávok na pohľadávkach spolu klesol na 7,2 %.

Banky vykázali k 30. decembru 2004 čistý zisk v objeme 12,3 mld. Sk. V medziročnom porovnaní to predstavuje nárast o 1,0 mld. Sk (o 8,5 %). Stratu ako hospodársky výsledok bežného obdobia k 31. decembru 2004 vykázala jedna banka (k 31. decembru 2003 vykázali stratu ako hospodársky výsledok dve banky).

3.3. Hodnotenie rizík bankového sektora

Bankové subjekty podstupujú celý rad rizík súvisiacich s podmienkami v oblasti ich podnikania. Špecifické riziká vznikajú v priamej väzbe na bankové činnosti a vyplývajú z vnútorných podmienok daného odvetvia, druhov obchodov, klientely, typov technológií a pod. Medzi hlavné riziká bankových činností môžeme zaradiť predovšetkým úverové riziko, trhové riziká (kurzové – menové, úrokové, akciové, komoditné), riziko straty likvidity a riziko krajiny.

Bankové obchody sú vystavené aj ďalším rizikám, ktoré je však ťažké kvantifikovať a regulovať, hoci s nimi spojené potenciálne riziká strát môžu byť niekedy veľmi vysoké. Ide napríklad o riziko straty

Tabuľka 38 Bankový sektor SR				
	31.12.2003	31.12.2004	Rozdiel 12/04-12/03	Zmena 12/04-12/03
Počet pracovníkov	19 797	19 720	-77	-0,39 %
Počet bánk v SR	18	18	0	0,00 %
Počet pobočiek zahraničných bánk v SR	3	3	0	0,00 %
Počet zastúpení zahraničných bánk v SR	8	7	-1	-12,50 %
Počet pobočiek v SR	553	587	34	6,15 %
Počet nižších organizačných zložiek v SR	504	526	22	4,37 %
Počet pobočiek v iných krajinách	1	1	0	0,00 %
Počet nižších organ. zložiek v iných krajinách	2	0	-2	-100,00 %
Počet zastúpení v iných krajinách	1	1	0	0,00 %
Úhrn aktív (v tis. Sk)	985 445 707	1 162 935 361	177 489 654	18,01 %
Výnosové aktíva (v tis. Sk)	908 597 027	1 090 962 975	182 365 948	20,07 %
Úhrn medzibankových aktív (v tis. Sk)	271 575 986	378 117 213	106 541 227	39,23 %
Úhrn devízových aktív (v tis. Sk)	146 048 650	167 212 165	21 163 515	14,49 %
Cenné papiere (v tis. Sk)	358 364 029	377 791 590	19 427 561	5,42 %
Pohľadávky z úverov (v tis. Sk)	395 154 645	442 361 143	47 206 498	11,95 %
z toho: klasifikované pohľadávky (v tis. Sk)	35 868 781	31 703 394	-4 165 387	-11,61 %
úvery obyvateľstvu (v tis. Sk)	85 113 661	116 806 841	31 693 180	37,24 %
úvery nefinančným podnikateľským subjektom (v tis. Sk)	247 933 822	225 925 388	-22 008 434	-8,88 %
Podiel klasifikovaných pohľadávok na úveroch spolu (v %)	9,08	7,17	-1,91	-
Nekrytá predpokladaná strata (v tis. Sk)	510 688	10 355	-500 333	-97,97 %
Vytvorené opr. prostriedky k úverom (v tis. Sk)	29 093 617	25 489 675	-3 603 942	-12,39 %
Rezervy na krytie strát (v tis. Sk)	2 733 706	6 961 072	4 227 366	154,64 %
Základné imanie (v tis. Sk)	40 442 576	41 433 475	990 899	2,45 %
Vlastné zdroje (v tis. Sk)	105 875 293	100 626 465	-5 248 828	-4,96 %
Úhrn zdrojov – bankový sektor (v tis. Sk)	96 466 762	183 301 896	86 835 134	90,02 %
Úhrn zdrojov – nebankový sektor (v tis. Sk)	708 292 274	791 384 116	83 091 842	11,73 %
z toho chránené vklady (v tis. Sk)	405 802 712	423 290 430	17 487 718	4,31 %
Zisk bežného obdobia (v tis. Sk) ¹⁾	11 548 335	12 287 442	739 107	6,40 %
Strata bežného obdobia (v tis. Sk) ¹⁾	231 918	6 614	-225 304	-97,15 %
Saldo zisku a straty (v tis. Sk) ¹⁾	11 316 417	12 280 828	964 411	8,52 %
Kumulovaný hospodársky výsledok (v tis. Sk) ¹⁾	34 577 036	37 722 258	3 145 222	9,10 %
Kapitálová primeranosť (%)	21,59	18,68	-2,91	-

Zdroj: NBS.

1) V medziročnom porovnaní.

dobrého mena, právne riziko, riziko nepredvídateľných okolností, či operačné riziko, ktoré rastie so stále novými formami alternatívnych distribučných kanálov. Základné pravidlá a limity, ktorých cieľom je obmedziť podstupované riziká a zabezpečiť dostatok zdrojov na krytie prípadných strát, sú zakotvené v príslušných opatreniach vydaných bankovým dohľadom NBS. Obozretné vnútorné postupy pre celkové riadenie banky a pre jednotlivé obchody zostávajú základným predpokladom úspešného fungovania banky a rozhodujúci význam pre limitovanie bankových rizík vždy bude mať spôsob, akým sú banky

schopné identifikovať, monitorovať a riadiť jednotlivé riziká.

3.4. Výkon bankového dohľadu

Výkon bankového dohľadu sa uskutočňuje aj prostredníctvom podzákonných noriem, povoľovacích opatreniami a opatreniami obozretného podnikania bánk.

V roku 2004 vydal úsek bankového dohľadu pätnásť opatrení; opatrenia, ktorými sa menia a dopĺňajú už

vydané opatrenia, ako aj nové opatrenia, v ktorých sú premietnuté zmeny vyplývajúce najmä z novelizácie zákona o bankách.

Ďalej bola schválená Vyhláška Národnej banky Slovenska a Ministerstva financií SR, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška NBS a MF SR o registri hypoték a podrobnostiach o postavení a činnosti hypotekárneho správcu a jeho zástupcu.

Úsek bankového dohľadu, ako súčasť proaktívneho výkonu bankového dohľadu, vydal sedem metodických usmernení týkajúcich sa podzákonných noriem, ktoré sú uverejnené na internetovej stránke NBS a vo Vestníku NBS.

V priebehu roku 2004 vykonal úsek bankového dohľadu v bankách päť komplexných, sedem dosledovacích a sedem tematických dohľadok na mieste.

V roku 2004 vydal úsek bankového dohľadu Národnej banky Slovenska 143 rozhodnutí v oblasti povoľovacej činnosti vrátane rozhodnutí o prerušení konania, konaní pre porušenie zákona a rozhodnutia o odobratí bankového povolenia.

3.5. Vyhodnotenie dodržiavania pravidiel obozretného podnikania bánk

Ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov bankového sektora SR dosiahol ku koncu decembra 2004 hodnotu 18,96 %. V medziročnom porovnaní s hodnotou dosiahnutou k 31. decembru 2003 došlo k poklesu o 2,64 %. Limit primeranosti vlastných zdrojov 8 % plnili počas štvrtého štvrťroka 2004 všetky banky, nakoľko sa hodnoty primeranosti vlastných zdrojov pohybovali v intervale od 11,84 % až do 52,79 %.

Limit majetkovej angažovanosti banky voči materskej alebo dcérskej spoločnosti, alebo voči skupine hospodársky spojených osôb, ktorých členom je banka (20 % vlastných zdrojov), plnili od marca 2004 všetky banky (k 31. januáru 2004 a k 29. februáru 2004 tento ukazovateľ nespĺnila jedna banka).

Limit majetkovej angažovanosti voči inej osobe, skupine hospodársky spojených osôb alebo voči štátom a centrálnym bankám (25 % vlastných zdrojov) v sledovanom období do októbra 2004 nespĺnilo 5 bánk. Od novembra 2004 tento ukazovateľ plnili všetky banky.

Limit súčtu veľkých majetkových angažovaností banky (800 % vlastných zdrojov) plnili v roku 2004 všetky banky. Aj pomer majetkovej angažovanosti voči fyzickej osobe k vlastným zdrojom financovania vo výške najviac 2 % plnili v roku 2004 všetky banky.

Pomer majetkovej angažovanosti voči právnickej osobe, okrem banky so sídlom v štáte zóny A, k vlastným zdrojom financovania vo výške najviac 10 % plnili v roku 2004 všetky banky. Pomer majetkovej angažovanosti voči všetkým osobám s osobitným vzťahom k banke k jej vlastným zdrojom vo výške najviac 40 % takisto plnili všetky banky.

Nové Opatrenie NBS č. 3/2004 o likvidite bánk a pobočiek zahraničných bánk a o postupe riadenia rizika likvidity bánk a likvidity pobočiek zahraničných bánk s účinnosťou od 31. januára 2004 ustanovuje nasledujúci limit: Limit ukazovateľa stálych aktív a nelikvidných aktív banky je najviac 1. V roku 2004 tento ukazovateľ plnili všetky banky.

Spolupráca úseku bankového dohľadu s domácimi a medzinárodnými inštitúciami

Úsek bankového dohľadu v zmysle plnenia úloh vyplývajúcich z plánu dlhodobého rozvoja bankového dohľadu spolupracuje s domácimi aj so zahraničnými dohľadacími inštitúciami. Dňa 12. februára 2004 bola uzatvorená a podpísaná Dohoda o spolupráci s Maltským úradom finančných služieb.

Vzhľadom na uskutočnené organizačné zmeny Ministerstva vnútra SR, ako aj na zvyšujúcu sa dôležitosť odhaľovania financovania terorizmu bol 12. novembra 2004 schválený a podpísaný dodatok k dohode o spolupráci s Ministerstvom vnútra SR Prezidiom Policajného zboru.

